

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שביעי מהחברותא הגרמ"י שניידר שליט"א

שבת "קודש"

מתנה, מבית גנזי...

שבת קודש היא "מתנה נפלאה" שהנחיל הקב"ה לכלל ישראל, כמו שמביאה הגמ' בביצה (דף ט"ז ע"א) אמר לו הקב"ה למשה, **מתנה טובה יש לי בבית גנזי "ושבת שמה"**, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיע אותם, ומפרש רש"י רוצה אני שתודיעם, מה **מתנה חשובה, אני מבקש ליתן להם.**

העיקר "עסק התורה"

והדבר העיקרי שצריך לעשות בשבת, אחז"ל לא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא כדי **"שיעסקו בתורה"**.

ובש"ל"ה הק' (מסכת שבת פרק גר מצוה) כתב וז"ל ומה שאמר רבי חגי לתענוג אלו תלמידי חכמים שהם יגיעים בתורה כל ימי השבוע, ובשבת הן מתענגים, עד כאן. **וחס וחלילה אין הפירוש שיבלו כל היום בתענוג, רק ימשכו בתענוג יותר משאר הימים, אבל חלילה לפרוש מן התורה, וכולי עלמא מודים בשבת נתנה תורה.**

ואדרבה **חייב אדם לראות בכל שבת ושבת לחדש חידושי התורה**, כמו שכתוב בזוהר (ח"ג דף קע"ג ע"ב) שבמוצאי שבת בחזרת נשמה יתירה למקומה שואל אותה הקדוש ברוך הוא מה חידוש היה מחדש בתורה, עכ"ל. וכל זה הביא המ"ב בקצרה (בסי' ר"צ סק"ג).

ולחביבות הדבר, אעתיק את לשון הזוה"ק בפנים (פר' שלח), **כד מלה אתחדש באורייתא, ונשמתא דנחתא בשבתא אתעסקת באינון מלין חדתין, וסלקי לעילא, כל פמליא דלעילא צייתין לההוא מלה, וחיות הקדש מתרביין בגדפין, ומתלבשין בגדפין. וכד שאיל לון קב"ה ולא תבין ושתקין, פי' שאין חידוש כדן חיות הקדש מה כתיב בעמדם תרפינה כנפיהם וכו', ע"כ.**

[א"ה, אמר לי פעם רבנו, העולם חושבים שזוהר הקדוש הוא ספר "קבלה", אך אינו כן, כי רובו הוא ספר מוסר. **והחפץ חיים הי' אומר לבחורים, ללמוד בזוהר הקדוש, שהוא מוסר גדול, ורק כשמגיעים למקומות שלא מבינים, ידלגו.**

לילות "נפלאים"

ממילא כעת "בתקופת החורף", שזיכנו הקב"ה בלילות שבת, ארוכים, אשרי הזוכה לנצלן להתמדה ועמל התורה, שבזה משמח עליונים ותחתונים.

וסיפר לרבנו הגאון ר' שמחה זליג הי"ד שמרן הגר"ז זצוק"ל בצעירותו, הי' יושב ושוקד בתורה ברציפות שעות ע"ג שעות בלילות שב"ק, לאור הנר - שאין בו חשש הטי' כמוכן. ושמח אביו מרן הגר"ח זצוק"ל על כך, ואמר באידיש "איך בין צופרדין אז מיין זון איז נישט קיין "פרומקט", פי' אני מרוצה שאינו מחמיר על עצמו, לא לקרוא לאור הנר, [משום לא פלוג, כפי שהבנתי שהחמיר הגר"ח בעצמו, וכידוע מהחזו"א ועוד גדולי עולם].

והסביר שבאמצע השבוע הי' קשה למרן הגר"ז ללמוד "ברציפות" הרבה שעות, היות והי' אביו מרן הגר"ח שולחו למצות שונות, ובהכרח הפסיק מפעם לפעם, ורק בליל שבת הי' פנוי ללמוד הרבה שעות "ברציפות", ואם הי' מחמיר על עצמו, לא הי' יכול ללמוד כך, לכן נהנה אביו זצוק"ל.

וכן סיפר לרבנו, הרה"צ ר' דוד קנפיהולץ זצ"ל שהוריו היו גרים בוורשה, והתארח אצלם יהודי ליטאי נמוך קומה, ששהה שם לרגל הדפסת ספריו, ואינו יודע את שמו, אך הי' לומד "כל הלילה, בליל שבת" בעל פה. ולפי תיאורו, הבין רבנו שזה הי' החפץ חיים, [ומזה למד רבנו, שהח"ח החמיר לעצמו שלא ללמוד לאור הנר].

ניצול הלילות...

וכן הי' רבנו יושב ולומד "שעות ע"ג שעות" בלילי שבת קודש. והיות שבביתו הי' רק לוקס - מנורת נפט או גז, הי' מחפש בית כנסת שיש שם אור "כשר" של שבת. והרבה שנים הי' מגיע בערך באחד וחצי בלילה לכולל פוניבז', ולומד שם עד לזמן הנץ.

ואחרי שהתחילו להגיע לשם בחורים עם שאלות, הי' חבל לו על הזמן, ועבר ללמוד בבהכ"נ "ירחי כלה", שהי' שם אור קלוש, מפלורסנט שדלק כל הלילה על "מצבר", והי' יושב ולומד שם.

ובשנים אחר"כ עבר ללמוד בבהכ"נ יוצאי פוניבז' ברח' חזו"א 10, והי' מבקשני להניח שם מעש"ק גמ' זבחים [עם אותיות חזקות] סמוך למקומו, והי' בא באמצע הלילה ולומד שם עד לפנות בוקר.

ורק אחרי שהתחילו מנינים קבועים בבית, הסכים להתחבר לגרנטור אצלו בבית, והי' יושב ולומד בביתו.

והי' לו על השולחן, שעון מעורר, על קפיצים, בלי בטריות, שהי' מכוונן כל ערב שב"ק לשעה 1. כדי לקום ללמוד, וראיתי האיך שהי' בודק תמיד לפני שבת לראות שזה מסודר.

פרשת השבוע - כוחה של רחל אמנו

מסירת הסימנים של רחל אמנו, הוא מעשה "נורא" של ויתור, שזכותה עומדת לכלל ישראל כל הדורות והי' מרבה רבנו "להקריא" את לשון רש"י בירמי' (פרק ל"א פסוק י"ד) וז"ל מדרש אגדה אמר שהלכו אבות ואמהות לפייס את הקב"ה על שהעמיד מנשה דמות בהיכל [מנשה עשה בהיכל של הקב"ה דבר חמור מאד, שהכניס צלם, והי' מאד נגד רצון ה', והקב"ה הי' כאילו בכעס מאד, עד כדי כך! חוצפה כזאת, בתוך ההיכל של הקב"ה להכניס צלם! וכולם הלכו לפייס את הקב"ה], ולא נתפייס.

וכנסה רחל, אמרה לפניו רבונו של עולם רחמי מי מרובים, רחמין או רחמי בשר ודם, הוי אומר רחמין מרובים. והלא אני הכנסתי צרתי בתוך ביתי, שכל עבודה שעבד יעקב את אבי לא עבד אלא בשבילי, כשבאתי להיכנס לחופה הכניסו את אחותי, ולא די ששתקתי אלא שמסרתי לה סימני, אף אתה אם הכניסו בניך צרתך בביתך שתוק להם. אמר לה יפה למדת סנגוריא יש שכר לפעולתך ולצדקתך שמסרת סימנך לאחותך ע"כ.

והי' מתרגש מאד, כשהי' קורא את המילים "כשבאתי להיכנס לחופה... יפה למדת סניגוריא וכו', וכמה פעמים הי' מסיים בעינים לחות מדמעות

וכששאלו, האיך הי' מותר לה, להפיר את ההסכם שעשה עמה יעקב אבינו. השיב רבנו, שלפני מתן תורה הי' מותר, כשהיתה שאלה "שלא תיכלם" אחות!

ובשנים הראשונות להקמת ישיבתו הק' "ארחות תורה" ביקש המשגיח הגה"צ ר' חזקי! מישקובסקי שליט"א מרבנו ללמוד עם בחור מסויים, ואמר לו רבינו, הזמן היחיד, אם יכול לבוא בליל שב"ק בשעה 1.30.

מתגבר "כארי"

ולשבר את האוזן, בשנים ההם, בלילות שב"ק הי' רבנו עיף מאד! עד שאמר לי שלפעמים לוקח לו "שעתיים" לברך ברכת המזון, כי לא מצליח להחזיק את עצמו בלי להתנמנם, [נהסיבה העיקרית היתה, שלא נתנו לו רגע מנוחה, בערבי שבתות, וכל הזמן היו אנשים דופקים בדלת, עד שהתחיל יקירנו האציל הרה"ג ר' אי"ש כהן ז"ל לשבת בכניסה לבית, בימי שישי אחה"צ, שלא יפריעו לרבנו אנשים, אשרי חלקו, וזכותנו"ב תחי גדולה מאד, שנפל עלי כל עול ההכנות השבת לבד].

ולכן התחיל ג"כ המנין מעריב, בליל שב"ק בביתו, היות שהי' הולך להתפלל בביהכ"נ, והרב הי' מאריך בדרשתו, לתוך הזמן של מעריב, [ואמנם כשהי' רואה את רבנו, הי' מפסיק מיד, אך רבנו הי' נשאר לעמוד רחוק מהדלת, כדי שלא יראהו], ואמר לי פעם אחת שבעשרה רגעים אלו, שממתין, כבר הי' יכול לסיים את סעודתו... ואמרתי לו אי"כ נעשה מנין בבית, אך טען בענוותנותו, מי יבוא? ובי"ה הי' מנין כל שבוע...

חידושי "שבת קודש"

ובשנים אח"כ, כשנשאר לו כח, הי' יושב ולומד כמה שעות אחרי הסעודה, עם נכדיו היקרים, ובעיקר עם יבלחט"א הרה"ג ר' גדלי הוניגסברג שליט"א, והתעוררו אצלו הרבה חידושים, והי' כותבן אחרי שב"ק, ופעם אחת כשישב לכתוב מה שנתחדש בליל שב"ק, הגיע לעשרות הערות וחידושים. הארכתי מעט, ויש עוד להאריך בנועם זוי יקר מתיקות הלימוד בלילות שב"ק שהנחילנו רבנו, אך ניקח דברים אלו, וימתיקו לנו את החשק בהתמדת הלימוד, תמיד, ובפרט בלילות שבת קודש היקרים מפז.

כניסת שבת

עוד הנחיל רבנו בכלל ישראל, את הענין של הקדמת "כניסת השבת", והוא במה שעורר בארץ הקודש וברחבי העולם, על חשיבות הדבר להפסיק מעשיית מלאכות "חצי שעה" לפני השקיעה. והיות שמבקשים מפעם לפעם, להבין בדיוק כונת רבנו, בהנהגה למעשה, נראה בעזה"י לחדד את הדברים. הנה יש מצוה של "תוספת שבת", וזה מקיים ע"י שאומר "הריני מקבל עלי שבת קודש", או באמירת "מזמור שיר ליום השבת". אך רבנו הי' מדגיש שמבקש רק "פרישה ממלאכה", זאת אומרת להיזהר מלעשות שום דבר, שאסור לעשות בשבת חצי שעה לפני השקיעה, זאת אומרת שמתנהגים כאילו זה כבר שבת, בנוגע לפעולות למעשה, אבל "לא מקבלים" עדיין שבת ונפק"מ, דבר ראשון שאפשר עדיין להתפלל מנוחה, כיון שלא קיבל שבת.

וכן אמר, שבכונה מדגיש "לא לקבל" שבת, היות וקורה לפעמים, ששכחו לעשות איזה דבר הכרחי, ואם יקבל שבת, לא יוכל לעשותו. וזמן הדלקת נרות, הי' אומר שידליקו באופן "שיסיימו" את ההדלקה, חצי שעה, לפני השקיעה. וממילא בשבת חנוכה, ידליקו כמה רגעים קודם, כדי שיסיימו עם נרות "שבת" בחצי שעה.

ובנוגע למצות "תוספת שבת", אמר שמספיק כמה דקות לפני השקיעה, שיאמר אז "הריני מקבל עלי שבת קודש", או מזמור שיר ליום השבת.

"שיחו בנפלאותיו" - לתקן תפילין

אברך שלא חש בטוב ל"ע, הוכרח להתפלל שחרית בביתו. לאחר התפילה כשבא לקפל את התפילין, שם לב לשאלה ברצועות, שלא ראה קודם.

וראה בזה "השגחה עליונה" כי בדרך כלל כשחולצים את התפילין בביהכ"נ ממהרים, ולא שמים לב מספיק, וגלגלו משמים שיתפלל בביתו, ועי"ז יקפל את התפילין במתינות, וישים לב לבעי' בתפילין.

ואני תפלה - פסוקי דזמרה - כמונה מעות

שימת לב מיוחדת, היתה לרבנו, על אמירת "פסוקי דזמרה" במתינות, וכשהתחיל מנין "שחרית" בביתו, סידר את הזמנים, להקציב "ארבע עשרה" דקות, בשביל פסוקי דזמרה. ושנים רבות, הי' אומר "פסוקי דזמרה" בקול, מילה במילה, כמונה מעות ממש. והי' נשמע קולו בנעימה, בכל הבית הכנסת. והי' דרכו לחבר את הפרקים, סיום הללו-קה עם פתיחת הללו-קה שבפרק הבא, והי' לו ניגון מיוחד לזה, הללוקה הללוקה...

קבלת שבת לאחר זמן

ונביא ספק מענין מרבנו, בענין קבלת שבת. וז"ל, יש להסתפק אם מועיל לקבל שבת אלאחר זמן כגון שיאמר דמקבל שבת לעוד עשרה רגעים.

והנה המקבל שבת קודם פלג המנוחה אינו חל, ולכא' מ"מ יחול עליו הקבלה לכשיגיע זמן פלג המנוחה דהא כשקיבל עליו שבת מעכשיו הרי יש בזה קבלה על כל רגע ורגע גם לאחר פלג המנוחה, וליחול מיהא אלאחר פלג המנה, וע"כ דלא מהני. [ונ"מ למי שהולך לישון קודם פלג המנוחה שלא יוכל לקבל שבת אלאחר פלג המנוחה].

עוד הערה למעשה, העיר מרן פוה"ד הגר"ש אלישיב זצוק"ל, במנין שמתפללים מנוחה בעש"ק סמוך לשקיעה, ויש מנין "מצומצם", אם א' קיבל שבת, כשסיים שמונה עשרה, כבר לא יוכל הש"ץ לומר חזרת הש"ץ, דאותו א' שקיבל שבת, אי אפשר לצרפו למנין למנוחה של עש"ק, והסכים לזה רבנו.

מי יתן תמורתו

טרם אכלה לדבר, בימים אלו כבר עוברים "שלישים יום" לסילוקו של האי גברא רבה, מרן הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל, אשר בעוה"ר נלקח מאתנו, בזמן קשה כזה. ואם באנו "להספד", מה נאמר ומה נדבר, "איש האשכולות" ממש, וכפי ששומעים אחרי סילוקו, כמה גאון הי' "בהסתרת דרכיו ומעשיו", אויזי מי יתן לנו תמורתו.

בלי יראה, אין "חכמה"

ולע"נ נביא קטע קטן, מתוך מאמר "נשגב" שאמר רבנו בישיבתו הק' "עטרת ישראל" לפני כ"ו שנים, ביארצייט של חמיו מרן הגה"צ ר' מאיר חדש זצ"ל, בחובת "ביקוש האמת". חז"ל אומרים "אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה", והנה זה שיראה צריך חכמה, מובן כמו שכתוב בפסוק הן יראת ה' היא חכמה...

אך מה שאמרו חז"ל אם אין יראה אין חכמה, צריך להבין לכאורה, שהרי אנו רואים הרבה אנשים שאין להם יראת שמים, ומ"מ מלאים בחכמה...

אבל האמת אינו כן, וזה ברור שאם אין יראה אין חכמה, ופשוט דבכדי להשיג חכמה אמיתית, מוכרח להיות עם יראה, דע"י יראה יש בקשת האמת, ובלי יראה אין בקשת האמת, וכשאין בקשת האמת, יראה הכל הפוך!

כל פעם כשמתעוררת בעיה, וכמו שיש כיום הרבה בעיות, הן בעולם התורה, והן בכלל ישראל בכללו, רואים שכל אחד רואה את הדברים "שטחיים". כי אדם בדרך כלל יש לו נטיה לשטחיות, והוא לא מתבונן הרבה, לא מתעמק, כי שטחיות זה דבר קל מאד, רואה את הדברים, ותיכף הוא דן ואומר תשובה.

על פי רוב כשמתעוררת שאלה, תשאלו את האנשים מהרחוב מה הם אומרים על זה. תיכף ומיד יאמרו איזה דעה, בלי שיספיקו אפילו לחשוב, מיד אומר דעה, והיאך זה אפשרי, האם הוא כ"כ עילוי גדול, שברגע אחד הוא תופש את כל הענין ויודע מה לומר! רק שבדרך כלל האדם הוא שטחיים, לא חושב, וזה התשובה שיש לו לאלתר. וכשאדם הוא שטחיים אף פעם לא יבוא לידי האמת! אי אפשר להגיע בשטחיות אל האמת, ע"כ.

"אוהבים דבריה" - עט בירכון

השבוע הביא מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א בשיעורו, חידוש נפלא בשם חמיו מרן פוה"ד הגר"ש אלישיב זצוק"ל, בנוגע ל"עט" שגלול בתוכו דף של דברים שבקדושה, כגון ברכת המזון, שאסור להשתמש בו בשבת, לקרוא מתוך הדף.

וביאר דלא שייך כאן ההיתר של כלי שמלאכתו לאיסור, לצורך "גופו", שזה נאמר רק כשהכלי "האסור" בעצמו משתמשים בו לדבר היתר, כגון פטיש לפצע בו אגוזים, אבל עט זו, עם הבירכון, הם שני כלים נפרדים, שחיבורם יחד, וכשמשתמש להיתר, זה בדף של ברכת המזון, ולא ב"עט", ואין זה מטלטל לצורך גופו.

לתרומות להפצת הגליון השבועי וכן לקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953

או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת